

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma

Oili Lehto, Jonna Lyijynen ja Miia Olkkonen

Päiväkodin ja neuvolan yhteistyö Lappeenrannassa

Opinnäytetyö 2016

Tiivistelmä

Oili Lehto, Jonna Lyijynen ja Miia Olkkonen
Päiväkodin ja neuvolan yhteistyö Lappeenrannassa, 40 sivua, 3 liitettä
Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö 2016
Ohjaaja: lehtori Eija Semi, Saimaan ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia erään lappeenrantalaisen päiväkodin ja neuvolan yhteistyön toimivuutta. Tavoitteena oli tuottaa kehitysehdotuksia yhteistyöhön päiväkodin ja neuvolan hyödynnettäväksi. Tutkimus oli laadullinen. Sekä päiväkodissa että neuvolassa toteutettiin nauhoitetut ryhmähaastattelut. Haastatteluissa käytettiin teemoja, jotka ohjasivat keskustelua.

Opinnäytetyössä teoriana käsiteltiin varhaiskasvatusta, neuvolaa, päiväkodin ja neuvolan välistä yhteistyötä sekä vanhemmuuden tukemista. Lisäksi opinnäytetyössä pohdittiin ennaltaehkäisevää näkökulmaa.

Haastatteluiden tuloksista nousi esiin joitakin ristiriitoja. Vaikuttaa siltä, että neuvola kokee neuvolan ja päiväkodin yhteistyön toimivammaksi kuin päiväkotia. Päiväkodille ei ole niin selkeää esimerkiksi se, missä asioissa he voivat ottaa yhteyttä neuvolaan. Yhteydenotot sekä päiväkodin ja neuvolan roolit eri tilanteissa näyttäisivät vaativan selvennystä puolin ja toisin. Selvennystä vaatii myös se, mihin vanhempi sisarus ohjataan, kun pienempi sisarus on kotona vanhemman kanssa. Tämän kaltaisiin asioihin tehtiin päiväkodille ja neuvolalle kehitysehdotuksia, jotka löytyvät opinnäytetyön liitteestä. Jatkotutkimuksen voisi tehdä johonkin eri päiväkotiin ja neuvolaan, sillä kokemukset voivat olla hyvin erilaisia muissa päiväkodeissa ja neuvoloissa.

Avainsanat: varhaiskasvatus, neuvola, yhteistyö, vanhemmuuden tukeminen

Abstract

Oili Lehto, Jonna Lyijynen and Miia Olkkonen
Co-operation between the day-care center and child health center in Lappeenranta, 40 pages, 3 appendices
Saimaa University of Applied Sciences
Social Services and Health Care, Lappeenranta
Degree Programme in Social Services
Bachelor's Thesis 2016
Instructor: Mrs Eija Semi

The purpose of this study was to investigate the functionality of the co-operation between a day-care center and child health center. The target of the study was to make proposals for further developing their co-operation. The study was qualitative. It was implemented by carrying out recorded group interviews in the day-care center and child health center. Specific themes were leading the conversation.

The theory part focused on early childhood education, child health centers, co-operation between a day-care center and child health center, and support of parenthood. Also a preventive approach was considered in the study.

There were some conflicts appearing from the results of the interviews. It seems that the child health center perceives co-operation more functional than the day-care center. It is not very clear to the day care center staff when they can contact the child health center. The roles of the day-care center and child health center in different situations are not clear. The centers have different opinions about where to guide an older sibling when a younger sibling is at home with a parent. The development proposals are presented in the appendices to this study. Further research could be done at a different day-care center and child health center because experiences could be considerably different in other day-care centers and child health centers.

Keywords: early childhood education, child health center, co-operation, support of parenthood

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Varhaiskasvatus	6
3	Neuvola.....	8
3.1	Äitiysneuvola.....	10
3.2	Lastenneuvola	11
4	Päiväkodin ja neuvolan yhteistyö	12
4.1	Hyve-hanke.....	14
4.2	Hyve-malli	15
4.3	Lasten hyvinvoinnin seurannan haasteellisuus Hyve-hankkeessa	16
5	Vanhemmuuden tukeminen	17
5.1	Vanhemmuuden tukeminen päivähoitossa	18
5.2	Kasvatuskumppanuus.....	19
5.3	Vanhemmuuden tukeminen neuvoloissa	21
6	Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus.....	23
7	Laadullinen tutkimus	24
7.1	Aineiston haku	25
7.2	Aineiston analysointi	26
8	Haastattelun tulokset	27
8.1	Päiväkodin ja neuvolan yhteistyö	27
8.2	Päiväkodin ja neuvolan yhteistyön toimivuus.....	28
8.3	Päiväkodin ja neuvolan yhteistyön haasteet	29
8.4	Kehitysehdotuksia päiväkodin ja neuvolan yhteistyöhön	30
9	Eettiset näkökohdat ja luotettavuuden arviointi	32
10	Yhteenveto ja pohdinta	34
	Kuvat.....	37
	Lähteet.....	38

Liitteet

Liite 1 Saatekirje

Liite 2 Esimerkki aineiston sisällönanalysistä

Liite 3 Kehitysehdotukset päiväkodin ja neuvolan yhteistyöhön

1 Johdanto

Tutkimme opinnäytetyössämme päiväkodin ja neuvolan yhteistyötä Lappeenrannassa. Idea opinnäytetyöhön on lähtöisin eräästä Lappeenrannan päiväkodista, joka on mukana opinnäytetyössämme. Valitsimme tämän aiheen, sillä se on tärkeä ennaltaehkäisy, varhaisen tukemisen ja vanhemmuuden tukemisen näkökulmasta. Pidämme aihetta tärkeänä, koska se on lähtöisin työelämästä. Tarkastelemme aihetta sekä päiväkodin että neuvolan työntekijöiden näkökulmasta, jotta saamme tietoa yhteistyön toimivuudesta. Toteutamme sekä päiväkodissa että neuvolassa nauhoitetut ryhmähaastattelut. Haastatteluissa käytämme teemoja, jotka ohjaavat keskustelua.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Tarvitaan ammattilaisten ja vanhempien toimivaa yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta, jotta perheiden ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä toimii lapsen parhaaksi. Päivähoidon ja neuvolan toimivalla yhteistyöllä voidaan yhdessä tukea vanhemmuutta, lapsen kasvua ja kehitystä sekä havaita mahdollisimman varhaisessa vaiheessa mahdolliset lapsen tuen tarpeet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005; 11, 31.)

Suomessa kunnilla on velvollisuus järjestää lapsen laajat terveystarkastukset neuvolassa lapsen ollessa neljän kuukauden, puolentoista vuoden ja neljän vuoden ikäinen. Laajoissa terveystarkastuksissa selvitetään ja arvioidaan lapsen ja koko perheen terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä laaja-alaisesti. Laajat terveystarkastukset toteutetaan lapsen, vanhempien, terveydenhoitajan ja lääkärin sekä tarvittaessa muiden toimijoiden yhteistyönä avoimen vuorovaikutuksen periaatteella. (THL 2015a.)

Laajoihin terveystarkastuksiin sisältyy päivähoidon henkilökunnan arvio alle kouluikäisen lapsen hyvinvoinnista sekä selviytymisestä päivähoidossa. Päivähoidon tekemä arvio siirretään päivähoidosta neuvolaan huoltajan kirjallisella suostumuksella. Lappeenrannan kaupungin päivähoito ja neuvola ovat yhdessä suunnitelleet kyselylomakkeet puolitoista- ja neljävuotiaiden tarkastuksissa käytettäväksi. Vastaukset antavat tietoa lapsen kielellisistä, motorisista ja vuorovaikutus-

taidoista. (THL 2015a; Lastenneuvola lapsiperheiden tukena 2004, 44.) Opinnäytetyössämme keskitytään puolitoistavuotiaiden ja neljävuotiaiden tarkastuksiin, jotka tehdään yhteistyössä päivähoidon kanssa.

Tulevina varhaiskasvattajina meille on hyötyä tästä tutkimuksesta tulevaisuuden työkentällämme. Voimme hyödyntää oppimaamme tietoa käytännössä ja olla vaikuttamassa päiväkodin ja neuvolan hyvän yhteistyön kehittymiseen. Opinnäytetyömme teoriapohja muodostuu varhaiskasvatuksesta, neuvolan toiminnasta sekä päiväkodin ja neuvolan yhteistyöstä ja vanhemmuuden tukemisesta. Teemme haastattelun tuloksista kehitysehdotuksia päiväkodin ja neuvolan yhteistyölle. Tästä opinnäytetyöstä on siten hyötyä myös muille päiväkodeille ja neuvoloille.

2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuslaissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen (Varhaiskasvatuslaki 36/1973). Lakia sovelletaan kunnan, kuntayhtymän ja muun palvelujen tuottajan järjestämään varhaiskasvatukseen, jota annetaan päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena. Varhaiskasvatus on lapsen tavoitteellinen ja suunnitelmallinen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen muodostama kokonaisuus, jossa painottuu pedagogiikka. Varhaiskasvatusta voivat saada lapset, jotka eivät ole vielä oppivelvollisuusikäisiä sekä sitä vanhemmat lapset jos erityiset olosuhteet vaativat sitä. (Varhaiskasvatuslaki 36/1973) Varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on kokonaisvaltainen näkemys lasten kasvusta ja kehityksestä sekä oppimisesta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11).

Varhaiskasvattajat ovat yleensä joko lapsen vanhempia tai alan ammattihenkilöitä. Ammattitutkijoilla on yhteneväinen näkemys siitä, että varhaiskasvatus voidaan ymmärtää lapsen vanhempien antamana kasvatuksena ja hoivana, ammattihenkilöiden toteuttamana kasvatuksena ja opettamisena, oppiaineena ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa sekä kasvatustieteelliseen teorian muodostukseen perustuvana kasvatustieteen osa-alueena. Varhaiskasvatuksen ammattila-

silla on monitieteelliseen tietoon ja tutkimukseen sekä pedagogisten menetelmien hallintaan perustuvaa kokonaisvaltaista näkemystä lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. (Mahkonen 2016, 15–17.)

Opetushallitus on varhaiskasvatusta ohjaava asiantuntijavirasto (Laki opetushallituksesta 25.1.1991/182, 1§). Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatiminen kuuluu Opetushallituksen tehtäviin. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteella jokainen kunta laatii oman varhaiskasvatussuunnitelman. Jokaisen varhaiskasvatusta toteuttavan yksikön oma varhaiskasvatussuunnitelma täydentää kunnan suunnitelmaa. Yksiköiden suunnitelmissa kuvataan päiväkodin toimintaympäristöä, painotuksia ja erityispiirteitä. Myös jokaiselle päiväkodissa varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on lain mukaan laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2013, 197; OAJ 2016.)

Varhaiskasvatuksessa olennaista on saada aikaan kasvatuskumppanuutta edistävä suunnitelma, joka nostaa lapsen tarpeet esiin (Vilén ym. 2013, 200). Varhaiskasvatuksessa kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan henkilökunnan ja vanhempien tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa. Tarvitaan ammattilaisten ja vanhempien toimivaa kasvatuskumppanuutta, jotta perheiden ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä toimii lapsen parhaaksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Jotta voi toteuttaa hyvää ja laadullista varhaiskasvatusta, täytyy olla näkemystä siitä, miksi ja miten varhaiskasvatusta toteutetaan (Hujala & Turja 2011, 13). Hoito, kasvatusta ja opetus ovat yleisimpinä pidettäviä varhaiskasvatuksen ulottuvuuksia, joiden kaikkien tulisi toteutua samaan aikaan. (Mahkonen 2016, 17.)

Varhaiskasvatusta ohjaavat valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joissa pohjana toimivat valtioneuvoston 28.2.2002 periaatepäätöksenä hyväksymät valtakunnalliset linjaukset, jotka sisältävät varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopisteet. Varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuuden toteutuminen, sisällöllinen kehittyminen ja laadun kehittyminen koko maassa ovat varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena. Tavoitteena

on myös lisätä vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksen palveluissa sekä varhaiskasvatushenkilöstön ammatillista tietoisuutta ja moniammatillista yhteistyötä eri palvelujen kesken, joilla voidaan tukea lasta ja perhettä kokonaisvaltaisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet yhdessä esi- ja perusopetuksen perusteiden kanssa tukevat lasten hyvinvointia, kasvua ja oppimista hyvänä kokonaisuutena. Kuntien tehtävänä on varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta arvioida palvelujen toteutumista ja konkretisoida omassa suunnitelmassa varhaiskasvatuksen sisällöt ja toimintatavat eri toimintamuodoissa. Kasvatuksen ihanteellinen sekä perinteinen tehtävä on pyrkiä kehittämään entistä parempaa yhteiskuntaa ja maailmaa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7-8.)

Yhteiskunta järjestää, tukee ja valvoo varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuksen tulee olla tavoitteellista ja suunnitelmallista. Lisäksi sen tulee perustua varhaiskasvatustieteelliseen tietoon ja tutkimukseen sekä pedagogisiin menetelmiin. Varhaiskasvatusympäristön tulee olla myönteinen ja monipuolinen sekä tukea lapsen oppimisen iloa. Ominaisia tapoja lapselle toimia ovat liikkuminen, leikkiminen, taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen sekä tutkiminen. Elokuussa 2017 otetaan käyttöön uusi valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma. (Vilén ym. 2013, 197–198; OPH 2015.)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on perusopetuslain mukainen Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys. Sen mukaan laaditaan paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma, jonka pohjalta esiopetusta toteutetaan. Lasten on perusopetuslain (26 a §) mukaan osallistuttava oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014; OPH 2016.)

3 Neuvola

Neuvola tarjoaa terveyttä ja hyvinvointia tukevia ja ylläpitäviä palveluja, jotka lähtevät asiakkaiden tarpeista. Neuvolatyö tapahtuu siinä yhteisössä ja ympäris-

tössä, jossa perheet elävät. Väestön terveyden edistämisen tulisi perustua asukkaista, elinolosuhteista ja ympäristöstä kerättyyn ja analysoituun tietoon. Tavoitteena on lisätä ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa omaan sekä ympäristönsä terveyteen. Ennaltaehkäisevä työ on toiminnan painopiste. Neuvolan toimintaan kuuluvat äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, perhesuunnittelu ja ehkäisy, neuvolaperhetyö, perhevalmennus ja ryhmätoiminta sekä neuvolapsykologin palvelut. (Armanto & Koistinen 2007, 20; Eksote 2015a.)

Suomessa kuntien vastuulla on järjestää alueensa neuvolapalvelut. Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) velvoittaa kuntia tarjoamaan kaikille perheille tasoltaan yhtenäiset sekä suunnitelmalliset äitiys- ja lastenneuvolapalvelut. Jokaisessa kunnassa laaditaan sosiaalitoimen kanssa yhteistyössä toimintaohjelma neuvolatoiminnalle sekä nimetään sille vastuuhenkilö. Vanhemmuuden tukemiseksi lastenneuvoloissa järjestetään laajat terveystarkastukset. Laajat terveystarkastukset ovat muiden määräaikaisten terveystarkastusten tavoin valtioneuvoston asetukseen (338/2011, aikaisemmin 380/2009) perustuvia. Kunnilla on velvollisuus järjestää laajat terveystarkastukset, kun lapsi on neljä kuukautta, puolitoista vuotta ja neljä vuotta. (THL 2015a; STM 2016.)

Lapsen laajojen terveystarkastusten tavoitteena on muodostaa käsitys lapsen, vanhempien ja koko perheen terveys- ja hyvinvointitilanteesta. Tarkoitus on myös sopia mahdollisesti tarvittavista perheen omista ja palvelujärjestelmän toimenpiteistä sekä toimenpiteiden toteuttamisesta ja jatkotoimenpiteistä. Laajojen terveystarkastusten tavoitteena on vahvistaa lapsen, vanhempien ja koko perheen voimavaroja, terveyttä ja hyvinvointia. Tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhain perheen ja perheenjäsenten tuen tarve. Lisäksi pyritään varmistamaan tuen oikea-aikainen antaminen ja järjestäminen perheelle, sekä tehostamaan syrjäytymisen ehkäisyä ja terveyserojen kaventamista. (THL 2015a.)

Opinnäyttyössämme keskitymme puolitoistavuotiaiden ja neljävuotiaiden terveystarkastuksiin. Puolitoistavuotiaiden lasten laajassa terveystarkastuksessa keskeisiä aiheita ovat lapsen oman tahdon kehittyminen, uusien asioiden oppiminen, vanhempien terveystottumukset ja lapsen hoitojärjestelyt. Neljävuotiaiden tarkastuksessa tehdään lapsen hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavista tekijöistä

laaja-alainen arvio, joka sisältää tietoa lapsen kasvuympäristöstä sekä vanhempien hyvinvoinnista ja terveydestä. (THL 2015b.)

Lääkäri, terveydenhoitaja ja perhe tekevät tarvittaessa arvion yhteistyössä muiden perheen kanssa työskentelevien ammattilaisten, kuten päiväkodin henkilökunnan kanssa. Neljävuotiaana on mahdollista havaita kouluvaikeuksia aiheuttavia neurologisia ongelmia, psyykkisen kehityksen häiriöitä ja muita lisätuen järjestämistä vaativia häiriöitä. Tässä iässä on myös tärkeää havainnoida ja antaa tarvittaessa tehostettua ravitsemus- ja liikuntaneuvontaa. (THL 2015c.)

Neuvolan toiminta kohdistuu odottaviin äiteihin ja lapsiperheisiin sekä heidän elinolosuhteisiinsa ja ympäristöönsä. Neuvolan toiminta vaikuttaa myös yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon siten, että sitä ohjaa lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen. Muiden palveluiden ohella neuvolatoimintaa kehitetään alueen lapsiperheiden tarpeita vastaaviksi yhteistyöstä saatavan kokemus- ja tutkimustiedon perusteella. (Armanto & Koistinen 2007, 19.)

Vanhemmat voivat tehdä Etelä-Karjalan alueella Hyviksen kautta ajanvarauksen neuvolaan. Hyvis.fi on sosiaali- ja terveydenhuollon sähköinen asiointipalvelu. Hyvis on tuotettu yhteistyönä sairaanhoitopiirien ja kuntien sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa. (Hyvis 2016.)

3.1 Äitiysneuvola

Yleensä kun raskaus on kestänyt 8-12 viikkoa, lasta odottava perhe tulee äitiysneuvolan asiakkaaksi. Synnyttäneelle äidille tehdään jälkitarkastus noin kuusi viikkoa synnytyksen jälkeen, jolloin asiakkuus päättyy. Äitiysneuvolatoiminnan tavoitteena on turvata raskaana olevan naisen ja sikiön terveys ja hyvinvointi, sekä vastata raskauden, synnytyksen ja lapsivuoden aikaisiin hoidollisiin sekä tuen tarpeisiin. Tavoitteena on turvata raskauden normaali kulku, terveen lapsen syntymä, äidin ja koko perheen hyvinvointi sekä vanhemmuuden vahvistuminen. (Armanto & Koistinen 2007, 33; THL 2015d.)

Äitiysneuvolassa tunnistetaan mahdollisimman varhain raskausaikaiset ongelmat ja häiriöt. Siellä perheelle järjestetään ajoissa tarvittavaa hoitoa, apua ja tukea. Äitiysneuvolat osallistuvat terveyserojen kaventamiseen ja syrjäytymisen

ehkäisemiseen varhaisen kohdennetun tuen avulla. Tavoitteena on myös hyvä synnytyksen hoito ja vastasyntyneestä huolehtiminen sekä perheen tukeminen vamman tai sairauden kohdatessa. (Armanto & Koistinen 2007, 33; THL 2015d.)

Äitiysneuvolan työmuotoja ovat perhesuunnittelu sekä terveystarkastukset sisältäen seulonnat ja voimavaraistavat ohjaus-, neuvonta- ja tukitoimet. Työmuotoihin kuuluvat myös perhevalmennus, muut ryhmämuotoiset toiminnot, kotikäynnit, puhelinneuvonta, nettineuvolan ylläpitäminen internetissä, erilaiset konsultaatiot sekä esimerkiksi moniammatillisen verkostotyön koordinointi. Kehittämishaasteina äitiysneuvolatoiminnassa ovat muun muassa vanhemmuuden vahvistaminen, isien tasavertainen huomiointi, varhainen puuttuminen asiakkaiden hyvinvointia ja terveyttä uhkaaviin tekijöihin, asiakaslähtöisyyden vahvistuminen sekä moniammatillisen toiminnan kehittäminen. (Armanto & Koistinen 2007, 33.)

3.2 Lastenneuvola

Lapsi vanhempineen siirtyy kuusiviikkoisena äitiysneuvolasta lastenneuvolan asiakkaaksi. Lastenneuvolatyön tavoitteena on lasten fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden sekä perheiden hyvinvoinnin paraneminen. Lastenneuvolan tehtävä on seurata ja edistää lasten ja heidän perheidensä tervettä kasvua ja kehitystä, tukea vanhemmuutta ja parisuhdetta sekä edistää lapsen kasvu- ja kehitysympäristön ja elintapojen terveellisyyttä. Tavoitteena on perheiden terveyserojen kaventuminen. (Armanto & Koistinen 2007, 113; THL 2015d.)

Lastenneuvolatoiminnan ensisijaisena päämääränä on lasten etu. Sen saavuttaminen edellyttää varhaista puuttumista mahdollisiin lapsen hyvinvointia uhkaaviin tekijöihin. Lapsen etua edistävät perhekeskeisen työtteen kehittäminen ja vanhemmuuden tukeminen. Vanhempien voimavaroja vahvistetaan erilaisin opetus, ohjaus- ja tukitoimin. (Armanto & Koistinen 2007, 113.)

Työmuotoina lastenneuvolassa ovat lapsen ja perheen terveystapaamiset, joihin sisältyvät seulontatutkimukset, rokottaminen, ohjaus, tuki ja neuvonta. Lisäksi erilaiset ryhmät ja kotikäynnit mahdollistavat lasten perheiden voimavaraistumisen sekä riittävän varhaisen puuttumisen kasvua, kehitystä ja terveyttä vaarantaviin

tekijöihin. Tärkeä työmuoto on myös asennemuokkaus yhteiskunnassa esimerkiksi työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseksi. (Armanto & Koistinen 2007, 113.)

4 Päiväkodin ja neuvolan yhteistyö

Päiväkodin ja neuvolan tärkeimpiin yhteistyömuotoihin kuuluvat neuvolan tekemät lasten laajat terveystarkastukset, joihin sisällytetään puolitoista- ja neljävuotiaana päivähoiton henkilökunnan arvio alle kouluikäisen lapsen selviytymisestä ja hyvinvoinnista päivähoitossa. Tähän tarvitaan aina huoltajan kirjallinen suostumus. Vanhempien allekirjoittama lupa on liitettävä lapsen neuvola-asiakirjoihin ennen kuin lapsen tietoja voidaan vaihtaa. Luvassa määritellään tietojenvaihto-oikeudet neuvolan ja päivähoiton välillä. Vastaavasti päivähoitossa voidaan pyytää samanlainen lupa. (THL 2015a; Lastenneuvola lapsiperheiden tukena 2004, 44.)

Lappeenrannan kaupungin päivähoito ja neuvola ovat suunnitelleet yhdessä kyselylomakkeet, joita käytetään puolitoistavuotiaiden ja neljävuotiaiden lasten tarkastuksissa. Vanhemmille, päivähoitolle ja neuvolalle on omat lomakkeet. Päivähoiton lomake siirretään neuvolaan vanhempien suostumuksella. Vastaukset antavat tietoa esimerkiksi lapsen kielellisistä, motorisista ja vuorovaikutustaidoista. (Eksote 2015b.)

Neuvolan ja Lappeenrannan kaupungin puolitoistavuotiaiden lasten kyselylomakkeessa havainnoidaan lapsen motoriikkaa ja hienomotoriikkaa, puhetta, kuuloa ja näköä, vuorovaikutusta ja tunne-elämää, syömistä, nukkumista sekä pukeamista ja riisumista. Neljävuotiaiden kyselylomakkeessa havainnoidaan päivittäistaitoja, liikkumisen ja hahmottamisen kehitystä, sosiaalisia ja vuorovaikutustaitoja, kielellisiä taitoja ja kommunikaatiota, keskittymistä ja tarkkaavaisuutta sekä leikkiä. (Eksote 2012c; Eksote 2012e; Eksote 2016d.)

Päiväkoti on neuvolan läheinen yhteistyökumppani, minkä vuoksi on toivottavaa, että neuvolatyöryhmässä ja perhepalveluverkostossa on päivähoiton edustaja. Päivähoiton ja neuvolan toteuttaman varhaiskasvatuksen lähtökohdat ovat sa-

mat: lasten ja perheiden tarpeet. Molempien tehtävänä on edistää lapsen kehitystä, kasvua ja oppimista sekä tukea vanhempia heidän kotikasvatuksessaan. Lastenneuvola ja lastenneuvolatyöryhmän työntekijät voivat aktiivisesti ohjata lapsia päivähoitoon tai päivähoidon tukitoimien piiriin silloin, kun sen arvioidaan edistävän lapsen kehitystä tai kuntoutusta. Yhteistyö edistää lapsen kehitystä sekä tukee vanhemmuutta ja henkilökunnan jaksamista. (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena 2004, 44–45; Armanto & Koistinen 2007, 26.)

Neuvolan työntekijöiden vierailut päivähoitoon ovat hyödyllisiä. Lasten lievien tai normaaliin kirjoon kuuluvien ominaispiirteiden leimaamista lääketieteellisiksi ongelmiksi tulee välttää. Toisaalta lieväkin vaikeus voi aiheuttaa merkittävää haittaa arkipäivän toimintaan. Lapselle on apua siitä, jos vaikeus huomioidaan ja hän saa tarpeeksi tukea toiminnalleen. (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena 2004, 45.)

Varhaiskasvatuksella on erilainen näkökulma lapsiperheisiin kuin neuvolalla (Lammi-Taskula & Varsa 2001). Päiväkodin työntekijät näkevät päivähoitossa olevien lasten vanhempia joka päivä, jolloin heillä on hyvät mahdollisuudet keskustella vanhempien kanssa lapsen kasvuun, kehitykseen, oppimiseen ja perheeseen liittyvistä asioista (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena 2004, 44).

Päivähoito on merkittävä kuntouttaja alle kouluikäisten lasten erilaisissa kehitys-, käyttäytymis- ja oppimisvaikeuksissa. Perusterveydenhuollossa tai erikoissairaanhoidossa esiin tulleiden oireiden ja sairauksien hoidon sekä niiden ohjeistuksen tietäminen sekä terveydenhuollon ja päiväkodin yhteistyö auttaisi päivähoitoa toimimaan lapsen ja perheen hyväksi. (Armanto & Koistinen 2007, 26.)

Joillakin paikkakunnilla lasten määräaikaista terveystarkastuksia on tehty osittain päivähoitossa sillä tavoin, että terveydenhoitaja on ollut itse suorittamassa tarkastusta tai päivähoidon henkilökunta on suorittanut osan tarkastuksesta. Tällöin päivähoidon ja lastenneuvolan työntekijät voivat toimia aktiivisesti lapsen ja perheen hyvinvoinnin sekä toimintakyvyn tukemisessa yhdessä yhteisten tavoitteiden suuntaisesti perheen kanssa. (Armanto & Koistinen 2007, 26.)

Perinteistä yhteistyötä päivähoidon ja neuvolahenkilökunnan kesken on infektioiden ehkäisy. Tärkeää on, että päivähoidon henkilökunta saa asiantuntija-apua terveydenhuollosta näihin kysymyksiin. (Armanto & Koistinen 2007, 26.)

4.1 Hyve-hanke

Hyve-hanke on vuonna 2013 sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa aloitettu päiväkodin ja neuvolan yhteistyötä kehittävä neliosainen hanke. Sen avulla pyritään kehittämään uutta hyvinvointimallia neljävuotiaille lapsille sekä heidän perheilleen terveyskeskusten ja päivähoidon yhteistyönä. Uuden lastenneuvolaasetuksen mukaan kuntien tulee järjestää laajennetut terveystarkastukset, joissa tarkastellaan fyysisen hyvinvoinnin lisäksi myös psykososiaalista hyvinvointia. (Ojala 2015, 124.)

Hanketta pyritään toteuttamaan sillä tavoin, että yhteistyö ja tiedonsiirto päivähoidon varhaiskasvatussuunnitelman ja terveyskeskusten neljävuotiaiden tarkastusten välillä kehittyi. Yhteistyön tavoitteena on myös lisätä lasten ja perheiden varhaista tukea. Helsingin yliopisto toimi yhteistyössä Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisen kanssa Katse lapseen -hankkeessa. Tutkimuspäiväkodit ja neuvoloiden työntekijät osallistuivat Hyve 4 -hankkeeseen, jota on työstetty VKK-metron kehittämishankkeen yhteydessä on kehitteillä tiedonsiirtolomake päivähoidon ja neuvolan välille sekä strukturoitu varhaiskasvatuskeskustelurunko neljävuotiaille. (Ojala 2015, 124–125.)

Varhaiskasvatuskeskustelurunko sisältää päivähoidon ja vanhempien laadullisia arvioita neljävuotiaan lapsen kehityksestä sekä mahdollisesti havaintoja kehitykseen liittyvistä huolenaiheista. Lapsen kehityksessä huomio kohdistetaan a) sosiaalisiin taitoihin, tunne-elämän kehitykseen, vuorovaikutukseen sekä leikkiin b) ajatteluun, muistiin, oppimiseen, tarkkaavaisuuteen ja motivoitumiseen c) kielelliseen kehitykseen ottaen huomioon vanhempien arviot ja maahanmuuttajataustaisen lapsen erityispiirteet d) omatoimisuuteen ja motorisiin taitoihin. Neuvolan ja päiväkodin välille tehdään tiedonsiirtolomake, jossa ilmenee neljävuotiaan lapsen kehityksen eri alueista vanhempien ja päivähoidon näkemykset, jotka perustuvat lapsesta tehtyihin havaintoihin ja varhaiskasvatuskeskusteluihin. (Ojala 2015, 125.)

Neuvolan tekemään neljävuotiaiden laajennettuun tarkastukseen tiivistetään arvioita lapsen leikistä, vuorovaikutuksesta, tarkkaavaisuudesta, ymmärtämisestä, puheen tuottamisesta, kuullun hahmottamisesta, karkeamotoriikasta, silmän ja

käden yhteistyöstä, omatoimisuudesta, näöstä, kuulosta sekä poikkeavista liikkeistä. Näiden lisäksi voidaan lisätä tietoa laajemmin lapsen kokonaistilanteesta sisältäen vanhempien, hoitopaikan ja esikoulun huomioita sekä huomioita arviointitilanteesta ja lapsen aiemmasta kehityksenkulusta ja riskitekijöistä. (Ojala 2015, 125.)

Lapsen psykososiaalisen hyvinvointitiedon arviointi suhteessa lapsen kehittymiseen on erityisesti vaativaa. Pohdintaa aiheuttaa se, että mitkä ovat lapselle keskeiset kehittämisen alueet lapsen hyvinvoinnin kannalta. Hyvinvointitiedon dokumentointi on toinen keskeinen kysymys. Yhteismitallisuuden lisäämiseksi tavoitteena on ollut kehittää lomakkeita, jotka ovat osittain strukturoituja ja osittain avoimia. (Ojala 2015, 125.)

4.2 Hyve-malli

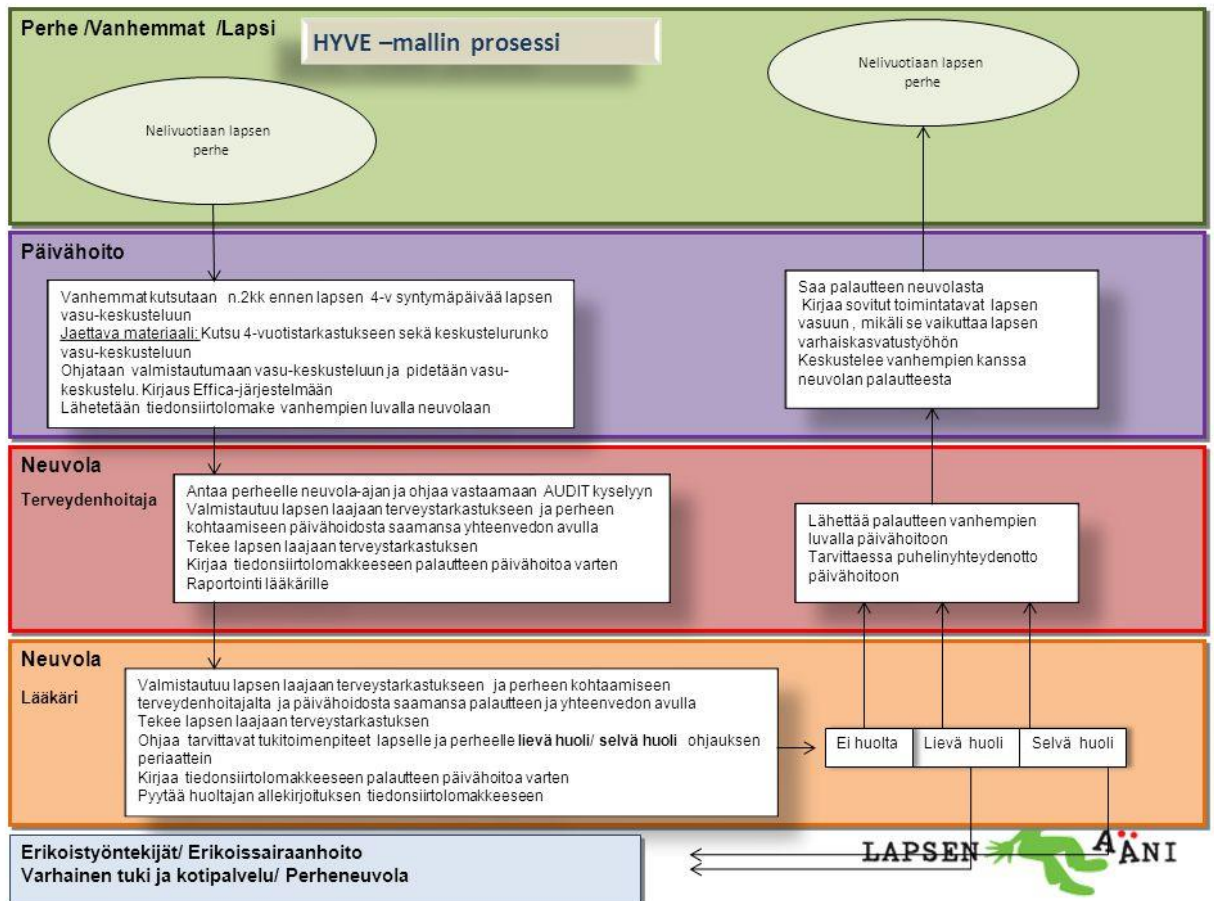
Hyve-mallissa on kehitetty tapoja arvioida neljävuotiaan lapsen hyvinvointia ja kehitystä vanhempien, neuvolan ja päivähoidon yhteistyönä neljävuotiaan lapsen hyvinvoinnin näkökulmasta. Neuvolan ja päiväkodin välille on kehitetty Hyve-tiedonsiirtolomake, jossa hyödynnetään myös lapsen omia näkemyksiä omasta hyvinvoinnistaan ja mielenkiinnonkohteistaan. Tällä tavoin pyritään vahvistamaan myös lapsen tunnetta osallisuudesta. (Ojala 2015, 126.)

Hyve-tiedonsiirtolomake sisältää kuvauksia lapsen päivähoidosta, lapsen omista ajatuksista, lapsen kehittymisestä sekä lapsen sosiaalisista, inhimillisistä, materiaalisista ja kulttuurisista voimavaroista. Sosiaaliset voimavarat kiinnittyvät lapsen empatiaan ja vuorovaikutustaitoihin. Inhimillisissä voimavaroissa kiinnitetään huomiota oppimisvalmiuksiin, oppimiseen, motorisiin ja kielellisiin taitoihin, leikki-taitoihin, omatoimisuuteen, positiivisiin luonteenkuvauksiin sekä tunneilmaisuuksiin ja lapsen mielenkiinnon kohteisiin. (Ojala 2015, 126.)

Materiaalisissa voimavaroissa kuvataan lapsen hyvinvointia edistäviä fyysisiä järjestelyitä, tavaroita ja tiloja. Lapsen kulttuurisissa voimavaroissa kuvaukset kohdistuvat positiivisiin mainintoihin lapsen taidoista sopeutua uuteen toimintakulttuurin ja sen sääntöihin ja ohjeisiin. Yhteenvetona Hyve 4 -tiedonsiirtolomake voi

haastaa lapsen hyvinvoinnin dokumentoinnin tavalla, jossa hyväksytään ja arvostetaan lapsen omia ajatuksia ja tulkintoja omasta hyvinvoinnistaan. (Ojala 2015, 126.)

Kuvassa 1 kuvataan Hyve-mallin prosessi. Kuvassa ilmenee perheen, päivähoiton sekä neuvolan terveydenhoitajan ja lääkärin roolit prosessin eri vaiheissa.

Kuva 1. HYVE – mallin prosessi (Tuominiemi-Lilja 2012)

4.3 Lasten hyvinvoinnin seurannan haasteellisuus Hyve-hankkeessa

Lapsen hyvinvointia ajatellen Helsingissä kehityksen seurannassa käytetyt lomakkeet voivat antaa suppean kuvan. Esimerkiksi arvioinnin kohteina olleissa lomakkeissa oli harvoin tietoa tärkeistä aikuisista, kavereista, peloista ja osallisuudesta. Kiusaamista tai yksinoloa ei huomioitu lainkaan. Esimerkiksi Englannin hyvinvoinnin indekseihin on liitetty terveyden lisäksi havaintoja esimerkiksi lapsen

kodista, perheestä, vertaisryhmästä, päiväkodista/koulusta, ajankäytöstä, valinnanmahdollisuuksista, tulevaisuuden odotuksista ja osallisuudesta. (Aked & Thompson 2009, 4-7; Laaksonen 2011.)

Lapsen hyvinvoinnin indikaattoreista osa pyritään tekemään objektiivisiksi. Lastenneuvoloiden määrävuotistarkastuksissa hankittu tieto näyttäisi täyttävän pääosin tämän vaatimuksen, kun taas päiväkodeissa hankittu psykososiaalinen hyvinvointitieto on pääasiassa subjektiivista. Tietoa tulisi saada myös lapselta itseltään kiinnittämällä huomiota esimerkiksi lapsen tyytyväisyyteen, onnellisuuteen ja arkipäivän kokemuksiin. (Ojala 2015, 126–127.)

5 Vanhemmuuden tukeminen

1990-luvun työelämän asettamat vaatimukset ovat kasvaneet työttömyyden kääntöpuolena. Aikataulut ovat kiristyneet, työpäivät pidentyneet, arvioinnit ja tulosvaatimukset sekä epävarmuus ovat lisääntyneet. Työssäkäyvät vanhemmat tuntevat itsensä usein väsyneiksi ja kokevat, ettei heillä ole tarpeeksi aikaa perheelleen. Riskit vanhempien jaksamisen pettämiselle ja siten lasten hyvinvoinnille koskevat työttömien sekä työssäkäyvien perheitä. Monissa kunnissa ja lapsiperheiden parissa työskentelevissä järjestöissä vanhemmuuden tukeminen on noussut keskusteluun ja toiminnan kohteeksi. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, esipuhe.)

Vanhemmat hakevat yhä useammin vanhemmuuteensa tukea ammattikasvatteilta. Päivähoidolla, neuvolatyöllä ja kotihoidolla on erittäin merkittävä tehtävä vanhempien tukemisessa silloin, kun ongelmat eivät ole vielä liian suuria. (Vilén ym. 2013, 107.)

Stakes käynnisti vuonna 2000 Vanhemmuuden aika -hankkeen, jonka seminaarissa neuvoloiden ja päiväkotien työntekijät pitivät vanhempainryhmiä ja moniammatillista yhteistyötä tärkeimpinä toimintamuotoina vanhemmuuden tukemisessa. Riittäviä tuen muotoja voivat olla jo keskustelukumppanin saaminen ja oman tilanteen pohtiminen vertaisryhmän kokemusten avulla. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, esipuhe.)

5.1 Vanhemmuuden tukeminen päivähoitossa

Vanhemmuuden aika -hanke toteutti neuvoloissa ja päiväkodeissa kyselyn, jonka vastauksissa tuli esille vanhemmuuden tukemisen tavoitteita. Päivähoidon tavoitteena on tehdä yhteistyötä vanhempien kanssa. Vanhempien kanssa kasvatuskysymyksissä tehtävä yhteistyö sekä avoin ja luottamuksellinen vuorovaikutus ovat tärkeitä. Vanhempien kanssa keskustellaan lapsen terveyteen ja kehityksen seurantaan liittyvistä asioista. Vanhempia opastetaan tarvittaessa lapsen perushoidossa. (Lammi-Taskula & Vasa 2001, 35–36; Keskinen & Virjonen 2004, 62.)

Kasvatus- ja hoitosopimuksista vanhempien kanssa käytävien keskusteluiden sekä arviointikeskusteluiden aloittaminen ja kehittäminen ovat päiväkodin tavoitteena. Vanhemmuuden, sekä äitiyden että isyyden, arvostamista pidetään tärkeänä. Perheen omia arvoja ja vanhempien asiantuntemusta lapsestaan tulee kunnioittaa, ja vanhempien itseluottamusta lisätä tukemalla heidän luottamustaan omaan vanhemmuuteensa. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 35–36.)

Päivähoito käy vanhempien kanssa tarvittaessa keskustelua perheen arkielämän sujuvuudesta. Päivähoidon tavoitteena on perheen ja arjen tukeminen varsinkin erilaisissa elämänmuutoksissa. Jotta vanhemmat olisivat turvallisia ja luotettavia aikuisia lapsilleen, heidän itsenäisyyttään ja itseluottamustaan tulee vahvistaa. Vanhempainryhmät, -illat ja verkostot sekä projektit ja luennot vanhemmille ovat toimintatapoja vanhemmuuden tukemiselle. (Keskinen & Virjonen 2004, 62.)

Päivähoidon henkilöstön tavoitteena on huomioida lapsen tarpeet ja lähtökohdat ja taata lapselle turvallinen, onnellinen lapsuus, sekä tukea lapsen kehitystä kokonaisvaltaisesti. Lasten kanssa tulee puhua vanhemmista ja heidän kanssaan sovituista asioista myönteisessä hengessä. Lapsen ja vanhemman suhdetta tulee tukea. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 36; Keskinen & Virjonen 2004, 62.)

Perhe-elämän ongelmien käsittely vanhempien kanssa kuuluu myös päivähoiton työhön (Keskinen & Virjonen 2004, 62). Tavoitteena on tukea ja ottaa myös huomioon erityistä tukea tarvitsevat, joita ovat epävarmat vanhemmat, erityislasten vanhemmat sekä vaikeissa oloissa elävät ja syrjäytymisvaarassa olevat vanhemmat. Heille on tarvittaessa tarjottava tukipalveluita ja ohjattava heitä muihin palveluihin ja päiväkodin yhteistyötahoille. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 36.)

Tavoitteena päiväkodeissa on kehittää työntekijöiden ja työyhteisöjen toimintatapoja käymällä arvokeskustelua työyhteisöissä sekä kehittämällä omahoitajajärjestelmää, jolloin yksi työntekijä voi tehdä aina tietyn perheen kanssa töitä pitkäjänteisemmin. Henkilökunta tarvitsee vuorovaikutuskoulutusta sekä koulutusta vaikeiden asioiden puheeksi ottamisessa. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 36.)

Vanhempien tukeminen näkyy yleensä päivähoidon alkaessa (Keskinen & Virjonen 2004, 62). Vanhemmuuden tukemisen tavoitteena on yksilöllisyyden huomiointi, joten vanhempien mielipiteitä tulee kuunnella, ja huomioida esimerkiksi heidän toiveensa hoitopaikan ja -aikojen suhteen. Yksi tavoitteista on vanhempien kasvatustietoisuuden ja -vastuun syventäminen. Vanhempien aktiivisuutta ja vastuuta lapsen kasvussa tulisi korostaa, ja vanhempia tulisi tukea niin, että he osaisivat iloita lapsistaan. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 36–37.)

Yksi uuden varhaiskasvatustalain tavoite on toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. Laki siis velvoittaa vanhemmuuden tukemiseen varhaiskasvatustyössä. (Varhaiskasvatustalaki 19.1.1973/580.)

5.2 Kasvatuskumppanuus

Kasvatus on haastava tehtävä sekä kotona että päivähoidossa. Perheet tarvitsevat tukea kasvatukselle, ja ammattilaiset puolestaan tarvitsevat tukea päivähoidon ja varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseen. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kerrotaan kasvatuskumppanuudesta. Varhaiskasvatuksessa kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja päiväkodin henkilöstön sitoutumista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31; Vilèn ym.2013, 111.)

Kumppanuus edellyttää kunnioitusta, tasa-arvoa ja vastavuoroisuutta molemmiin puolin. Kasvatuskumppanuudessa on kyse vanhempien ja ammattilaisten asennoitumisesta yhteiseen kasvatustehtävään. Yhdessä sovitaan, kuinka tehtävää käytännössä hoidetaan. Yksi kumppanuuden tavoitteista on havaita lapsen oppimisen, kasvun ja kehityksen alueella tuen tarve mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. (Vilèn ym. 2013, 111.)

Kasvatuskeskusteluissa vanhempien kanssa on hyvä huomioida ratkaisukeskeinen näkökulma. On myös tärkeää, että keskustelussa toteutuu dialogisuus. Kasvattajan tulee olla tarkkana, ettei hän kasvatuksellisella tuella vähennä vanhemman vastuuta tai osallisuutta. Pelkän mielipiteen esittämisen sijaan varhaiskasvatuksen työntekijän tulee tarjota vanhemmalle tilaisuus pohtia asiaa asettamalla sellaisia kysymyksiä, jotka lisäävät vanhemman uskoa ja valmiuksia toimia kasvattajana omille lapsilleen. (Keskinen & Virjonen 2004, 115.)

Kasvatuskeskustelussa tulee keskittyä ongelmien sijaan tilanteisiin, jaksoihin ja elämänalueisiin, joiden aikana ongelmia ei esiinny tai niitä on vähemmän. Keskustelussa selvitetään myös tavoitteita. Ratkaisukeskeisessä keskustelussa aiempien onnistumisien syy-seuraussuhteita ei löydetä, vaan ne syntyvät keskustelun pohjalta. Kun nämä yhteydet tiedostetaan, ne usein vakiintuvat. Hyvässä kasvatuskeskustelussa vanhempi itse määrittelee keskustelun aiheet sen perusteella, mitä hän kokee tärkeäksi. Silloin aiheet ovat vanhemmalle usein kiinnostavampia. (Keskinen & Virjonen 2004, 115–116.)

Keskustelussa on tärkeää säilyttää osallistujien arvokkuus ja oikeudenmukaisuuden toteutuminen. Hyvä kasvatuskeskustelu sisältää paljon tarkkaavaista kuuntelua ja luottamusta. Dialogisessa eli vuoropuhelua edistävässä työskentelyssä korostetaan tilan antamista uutta synnyttävälle vuoropuhelulle. Keskustelu on vastavuoroista, jolloin osapuolet reagoivat välittömästi toistensa toimintoihin. Kasvatuskeskustelussa työntekijän puhe rakentuu niille ajatuksille ja tunteille, joita vanhemman puhe tai tunteet ovat hänessä herättäneet. Oleellista dialogisessa keskustelussa on se, että puhekumppanit pyrkivät yhteisen merkityksen luomiseen. Keskustelussa syntyy jotain yhteistä, vaikka näkemykset olisivat erilaisia. (Keskinen & Virjonen 2004, 116–117, 120.)

Valmiiden kysymyslomakkeiden täyttämien ei riitä dialogin aikaansaamiseksi, vaan keskustelulle on hyvä jättää tilaa siten, että se voi kulkea vanhempien valitsemien aiheiden mukaisesti. Keskustelulla tulee silti olla raameja ja rakennetta. Varhaiskasvatuksen työntekijän on tärkeää olla aktiivinen ja omalla toiminnallaan edistää hyvän ja turvallisen ilmapiirin syntymistä keskustelussa. (Keskinen & Virjonen 2004, 122.)

5.3 Vanhemmuuden tukeminen neuvoloissa

Stakesin vuonna 2000 käynnistämässä Vanhemmuuden aika -hankkeessa toteutettiin neuvoloissa ja päiväkodeissa kysely, jonka vastauksissa tuli esille vanhemmuuden tukemisen tavoitteita. Hankkeen mukaan neuvoloissa yksi vanhemmuuden tukemiseen liittyvistä tavoitteista on perheen sisäisen vuorovaikutuksen edistäminen ja erityisesti varhaisen vuorovaikutuksen merkityksen korostaminen. Halutaan oppia havainnoimaan vuorovaikutusta ja tunnistamaan siinä ilmeneviä häiriöitä. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 7.)

Toinen tukemisen tavoite on kasvu vanhemmuuteen. Vanhemmuuteen valmistautuminen ennen lapsen syntymää ja vanhemmuuden selkeytyminen lapsen syntymän jälkeen ovat tärkeitä asioita. Vanhemmille painotetaan käsitteitä rajat ja rakkaus. Tavoitteena on lisätä vanhempien omatoimisuutta, aktiivisuutta ja luottamusta omaan vanhemmuuteensa sekä huolehtia vanhempien jaksamisesta. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 7.)

Neuvoloissa tavoitteena on antaa vanhemmille ohjausta lapsen perushoidosta ja kasvatuksesta kertomalla heille lapsen eri ikäkausien vaiheista ja niihin liittyvistä käytännön kasvatusohjeista ja neuvoista. Tavoite on ohjata perheitä tarvittaessa muihin palveluihin. Tavoitteena on myös perhekeskeisyys ja perhelähtöisyys, johon liittyy asennekasvatus, eli vanhempien ajattelumalleja ja arvomaailmaa halutaan muokata perhe-elämämyönteisemmiksi. Isät halutaan mukaan neuvolaikäynnille, jotta parisuhdetta voidaan tukea. Vanhempien tarpeita pyritään kuuntelemaan ja perheitä pyritään tukemaan yksilöllisesti, esimerkiksi siten, että vastaanottoaikoja on muokattu perheen tarpeiden mukaiseksi. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 8.)

Syrjäytymistä pyritään ennaltaehkäisemään oppimalla tunnistamaan avuntarvetta ja kehittämällä rohkeutta puuttua havaittuihin ongelmiin. Synnytyksen jälkeinen masennus sekä päihteidenkäyttö ovat olleet syrjäytymisen yleisimpiä ongelmia. Väkivallan ehkäisemisestä ja siihen puuttumisesta on puhuttu vanhempien kanssa vähän. Yksi neuvoloiden tavoitteista on moniammatillisen yhteistyön tehostaminen vanhemmuuden tukemisessa. Yhteistyötä halutaan tehostaa aina-

kin sosiaalitoimen, perheneuvolan ja päivähoidon kanssa järjestämällä palaveria, tukiryhmiä, konsultaatiota sekä parityöskentelyä ammattilaisten kesken. Perheille annettavan tuen ja hoidon jatkuvuus ja kokonaisvaltaisuus on myös tavoitteena. Myös fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia halutaan edistää. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 8.)

Kotikäyntien lisäämistä ja neuvolatyön kehittämistä pidetään myös tavoitteina. Vanhempien kutsumista kirjeitse tai puhelimitse neuvolaan sekä myönteisen palautteen antamista ohjauskeskusteluissa on pohdittu. Erilaisten vanhempainryhmien kuten äiti-vauva-ryhmien, isäryhmien ja lapsiperheiden keskusteluryhmien lisääminen on tavoite vanhemmuuden tukemiselle. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 9.)

Neuvolan työntekijän ja perheenjäsenten myönteinen ja luottamusta herättävä yhteistyösuhde on edellytys lapsen ja perheen monipuolisen ja tuloksellisen tukemisen takaamiseksi. Perheet odottavat voivansa keskustella heille ajankohtaisista asioista ja he odottavat tulevansa kuulluiksi. Olennaisia piirteitä hyvässä yhteistyösuhteessa ovat vastavuoroisuus, rehellisyys, reflektiivisyys, sitoutuminen ja vanhempien yksilöllisyyden kunnioittaminen. (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena 2004, 95.)

Yksilöllisyyden ja asiakaslähtöisyyden periaatteiden mukaista toimintaa neuvolassa vaativat äitiys- ja lastenneuvolan asiakkaiden monimuotoiset elämäntilanteet sekä pari- ja perhesuhteet. Neuvolan terveydenhoitaja sekä moniammatillinen työryhmä tukevat vanhempien kasvua uuteen rooliinsa. Tämä tapahtuu järjestämällä vastaanottotoimintaa ja perhevalmennusta erityisesti ensimmäistä lastaan odottaville vanhemmille sekä ennen että jälkeen synnytyksen. Vanhemmille järjestetään myös ammattihenkilöiden ja vapaaehtoisten ohjaamaa muuta vertaisryhmätoimintaa. Kyseisissä ryhmissä vanhemmat saavat tukea vanhemmuutensa ja voimavaroja kasvattajina perheen erilaisissa kehitysvaiheissa. (Armento & Koistinen 2007, 22.)

Neuvolan raskaudenaikaisissa perhevalmennusryhmissä on otollista käsitellä vanhemmuuden ja parisuhteen teemoja. Tällöin uusille vanhemmille ei tule yllätyksenä parisuhteen muuttuminen vanhemmuuden myötä. Näin vanhemmuuden

kielteisiin tunteisiin ja pikkulapsiajan haastavuuteen osataan myös varautua paremmin. Hyödyllisiä apuvälineitä ovat esimerkiksi parisuhteen sekä vanhemmuuden roolikartat. (Armanto & Koistinen 2007, 360.)

Vertaisryhmässä vanhemmat saavat tukea ja vinkkejä ongelmatilanteista selviämiseen sekä perspektiiviä omille ajatuksilleen. Jos vanhemmuuden ja parisuhteen ongelmien käsittelyyn ei löydy resursseja lastenneuvolasta, voidaan vanhemmat ohjata muun tuen piiriin. (Armanto & Koistinen 2007, 360.)

6 Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus

Opinnäytetyömme tarkoituksena on saada tietoa ja kokemuksia erään Lappeenrannan päiväkodin ja neuvolan henkilökunnalta heidän yhteistyön toimivuudesta. Toive tutkimukseen tuli päiväkodilta, joka on mukana opinnäytetyössämme. Tavoitteena on kehittää päiväkodin ja neuvolan yhteistyötä vanhemmuuden tukemiseksi sekä ennaltaehkäisevän työn mahdollistamiseksi. Tarkoituksenamme on selvittää mahdollisia yhteistyön kehittämisen tarpeita ja sitä, kuinka yhteistyötä voisi parantaa. Haastatteluista saatujen vastausten pohjalta kokoamme kehittämis ehdotuksia päiväkotiin ja neuvolaan.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Miten päiväkodin ja neuvolan välinen yhteistyö toimii?
2. Miten yhteistyötä voitaisiin kehittää?

Otimme syksyllä 2015 yhteyttä päiväkodin johtajaan, minkä jälkeen sovimme haastatteluajankohdasta ja muista yksityiskohdista varajohtajan kanssa. Otimme myös yhteyttä neuvolan palveluesimieheen, joka kertoi meille haastateltavien terveydenhoitajien lukumäärän, minkä jälkeen sovimme erään haastateltavan terveydenhoitajan kanssa haastatteluajankohdasta.

Esitimme opinnäytetyösuunnitelmamme syksyllä 2015. Tarvitsimme tutkimusluvat Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiltä sekä Lappeenrannan kaupungilta. Saimme tutkimusluvat alkuvuonna 2016, minkä jälkeen toteutimme haastattelut päiväkotiin ja neuvolaan. Kevään aikana analysoimme haastattelujen tuloksia ja

kesän aikana keräsimme teoriaa työmme tueksi. Syksyllä 2016 pidimme viittä vaille -seminaarin ja opinnäytetyömme valmistui marraskuussa 2016.

7 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus. Toteutimme työmme nauhoitetun teemahaastattelun avulla. Kohderyhmänämme olivat päiväkodin ja neuvolan työntekijät. Toteutimme kaksi ryhmähaastattelua, joista toisen teimme päiväkodin henkilökunnalle ja toisen neuvolan henkilökunnalle. Haastattelimme päiväkodista seitsemää työntekijää ja neuvolasta seitsemää työntekijää. Haastattelut toteutettiin paikanpäällä päiväkodissa sekä neuvolassa.

Laadullinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, jossa aineisto kootaan luonnollisissa olosuhteissa. Tutkija luottaa omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin enemmän kuin mittausvälineillä hankittavaan tietoon. Haastattelun lisäksi täydentävää tietoa voidaan hankkia lomakkeilla ja testeillä. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään aineistoanalyysia. Aineiston keräämisen ja tekstiksi kirjoittamisen jälkeen aineisto täytyy analysoida, jotta tutkimuksen tulokset saadaan näkyviin. Analyysin kohteena olevaa tekstiä voidaan kuvata sisällönanalyysillä, joka on systemaattinen aineiston analyysimenetelmä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164; Kylmä & Juvakka 2012, 112.)

Laadullinen tutkimus on sopiva meidän opinnäytetyöhömme, sillä tietoa yhteistyöstä ei ole mielekästä hankkia mittausvälineillä. Päiväkodin sekä neuvolan henkilökunnan omat kokemukset ja näkemykset yhteistyöstä ovat keskeisiä yhteistyön toimivuuden kannalta, joten oli parasta hankkia tietoa luonnollisissa olosuhteissa haastattelemalla henkilökuntaa.

Tutkimuksen tavoite eli tutkimustehtävä on kaiken ydin. Opinnäytetyömme tavoitteena on tutkia päiväkodin ja neuvolan yhteistyötä. Tutkimustehtävän muoto antaa usein vihjeen, jonka mukaan valitaan aineistonkeruumenetelmä sekä analyysimenetelmä. (Valli & Aaltola 2015, 17.) Opinnäytetyömme aineistonkeruumenetelmäksi valitsimme teemahaastattelun. Tutkimusmenetelmäksi valitsimme tee-

mahaastattelun, sillä aiheemme on sellainen, että se herättää keskustelua. Teemat ohjaavat keskustelua, mutta eivät rajaa sitä liikaa. Näin saimme mahdollisimman monipuolisesti tietoa aiheesta.

7.1 Aineiston haku

Aineiston hankinnassa käytetään laadullisia menetelmiä, kuten teemahaastattelua, osallistuvaa havainnointia ja ryhmähaastattelua. Kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti eikä satunnaisotoksella. Tutkimus toteutetaan joustavasti, ja suunnitelma voi muuttua olosuhteiden mukaisesti. Toteutettuja haastatteluja käsittelemme ainutlaatuisina ja aineistoa tulkittiin sen mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.)

Käytämme työssämme laadullisina menetelminä nauhoitettua teemahaastattelua sekä ryhmähaastattelua. Niiden avulla saamme keskustelua aikaan ja sitä kautta arvokasta tietoa tutkimukseemme. Kohderyhmäämme ei valittu satunnaisotoksella, vaan toive tutkimuksen tekemisestä tuli kohderyhmältä eli päiväkodin henkilökunnalta.

Tutkimushaastattelu on vuorovaikutustilanne, jolle on luonteenomaista, että se on ennalta suunnittelu. Haastattelu on haastattelijan alulle laittama ja ohjaama. Tutkimushaastattelun tavoitteena on, että haastattelija saa luotettavaa tietoa tutkimusongelman kannalta tärkeiltä alueilta. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, joka kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 43, 48.) Opinnäytetyössämme teemoja ovat päiväkodin ja neuvolan yhteistyö konkreettisesti, toimivat asiat päiväkodin ja neuvolan yhteistyössä, kehitettävät asiat päiväkodin ja neuvolan yhteistyössä sekä päiväkodin ja neuvolan kehitysehdotukset yhteistyön parantamiseksi.

Ryhmähaastattelulla saadaan tietoa samanaikaisesti monelta vastaajalta (Hirsjärvi & Hurme, 2000, 63). Valitsimme ryhmähaastattelun aineistokeruumenetelmäksi, jotta saisimme mahdollisimman tarkan kuvauksen vastauksista. Haastattelun etu on joustavuus. Haastattelijalla on mahdollisuus kysyä kysymys uudelleen, selventää ilmausten sanamuotoa, oikaista väärinkäsityksiä ja käydä keskustelua tiedonantajan kanssa. Samanlaista mahdollisuutta ei ole esimerkiksi postikyselyssä, jossa kaikki vastaajat saavat samanlaisen lomakkeen. Tärkeintä

haastattelussa on saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta. Tällöin on tärkeää antaa haastattelukysymykset tiedonantajille hyvissä ajoin tutustuttavaksi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.) Lähetimme haastattelukysymykset etukäteen sähköpostitse päiväkodin ja neuvolan luettaviksi, jotta he pystyivät etukäteen tutustumaan aiheisiin.

7.2 Aineiston analysointi

Kun aineisto on kerätty ja kirjoitettu tekstiksi, se täytyy analysoida. Sisällönanalyysi on systemaattinen aineiston analyysimenetelmä. Induktiivisessa sisällönanalyysissä luokitellaan tekstin sanoja ja niistä ilmeneviä ilmaisuja teoreettisten merkitysten perusteella. Aineistolähtöisessä analyysissä on kolme vaihetta: pelkistäminen, ryhmittely ja abstrahointi. (Kylmä & Juvakka 2012, 112–113, 116.)

Aineiston redusoinnissa eli pelkistämässä analysoitava informaatio voi olla auki kirjoitettu haastatteluaineisto. Aineiston voi siis kirjoittaa tekstiksi sanasta sanaan eli litteroida. Käytimme tätä opinnäytetyössämme, eli litteroimme haastatteluaineiston. Päätelmiä voi myös tehdä suoraan tallennetusta aineistosta, tai analysoitava informaatio voi olla muu dokumentti tai asiakirja. Aineisto pelkistettään siten, että aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennainen pois. Pelkistäminen voi olla informaation tiivistämistä tai pilkkomista osiin, jolloin aineiston pelkistämistä ohjaa tutkimustehtävä, jonka mukaan aineistoa pelkistetään litteroimalla tai koodaamalla tutkimustehtävälle olennaiset ilmaukset. (Tuomi & Sarajärvi 2009,108; Hirsjärvi & Hurme 2000, 138.) Pelkistimme vastauksia ja keräsimme niistä olennaisimmat tiedot opinnäytetyöhömmme.

Ryhmittelyssä pelkistetyt ilmaukset kootaan erilliselle listalle esimerkiksi toiseen asiakirjaan, kuten me opinnäytetyössämme teimme. Tämän jälkeen pelkistettyjä ilmauksia vertaillaan ja sieltä etsitään sisällöllisesti samankaltaisia ilmauksia. Sisällöltään samanlaiset pelkistetyt ilmaukset voidaan yhdistää samaan luokkaan. Yhdistämisen jälkeen luokalle annetaan kuvaava nimi. Ryhmittelyssä voi olla useita vaiheita, eli ensin muodostuu luokkia ja sen jälkeen yläluokkia. (Kylmä & Juvakka 2012, 118.) Jaottelimme haastatteluista saadut vastaukset ala- ja pääluokkiin. Alaluokiksi muodostuivat haastatteluissa käyttämämme teemat.

Aineiston pelkistämisen- ja ryhmittelyvaiheessa on mukana jo aineiston abstrahointia eli käsitteellistämistä. Abstrahointi asettuu limittäin edellisten vaiheiden kanssa. Vähittäisen pelkistämisen, ryhmittelyn ja abstrahoinnin avulla saadaan vastaus tutkimuksen tarkoitukseen ja tehtäviin. Abstrahoinnissa edetään alkupe- räisinformaation käyttämistä kielellisistä ilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. (Kylmä & Juvakka 2012, 119; Tuomi & Sarajärvi 2009, 111.) Pää- luokka opinnäytetyössämme on päiväkodin ja neuvolan yhteistyö, joka kattaa kaikki teemakysymyksistämme muodostuneet alaluokat. Liitteessä 2 on esi- merkki aineistomme sisällönanalyysistä.

8 Haastattelun tulokset

Teimme ryhmähaastattelut Lappeenrannan päiväkodissa ja neuvolassa. Ryhmä- haastatteluihin osallistui päiväkodissa seitsemän henkilöä sekä myös neuvolassa seitsemän henkilöä. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina.

Teemakysymykset ovat:

1. Mitä päiväkodin ja neuvolan väliseen yhteistyöhön konkreettisesti kuuluu?
2. Mikä päiväkodin ja neuvolan välisessä yhteistyössä toimii?
3. Onko päiväkodin ja neuvolan välisessä yhteistyössä kehitettävää?
4. Onko päiväkodilla ja neuvolalla kehitysehdotuksia yhteistyön paranta- miseksi?

8.1 Päiväkodin ja neuvolan yhteistyö

Päiväkodin ja neuvolan yhteistyöhön kuuluu puolitoista- ja neljävuotiaiden neu- volatarkastukset, joihin päiväkodin henkilökunta täyttää pedagogisen kuvauksen lapsen selviytymisestä ja hyvinvoinnista päivähoidossa. Päiväkoti, neuvola ja vanhemmat täyttävät kuvauksiin omat näkemyksensä lapsen kehityksestä. Päi- väkodin henkilökunta lähettää oman ja vanhempien arvion neuvolaan. Lapsi käy neuvolassa tarkastuksessa, jossa lääkäri ja terveydenhoitaja täyttävät omat nä- kemyksensä verraten niitä päiväkodin lähettämiin kaavakkeisiin.

Neuvolan henkilökunnan haastattelusta käy ilmi, että jos lapsesta nousee huoli, he voivat vanhempien luvalla ottaa yhteyttä päiväkotiin tai päinvastoin. Tämän

jälkeen voidaan pitää yhteispalaveri, johon osallistuvat neuvolan ja päiväkodin henkilökunta sekä vanhemmat. Siellä päätetään mahdollisista jatkotoimenpiteistä, kuten esimerkiksi yhteistyöstä Lasten- ja nuortentalon kanssa sekä vastuun jakamisesta neuvolan ja päiväkodin kesken.

Eräs neuvolan haastateltavista kertoo, että heillä on perheitä, joita he tapaavat joitakin kertoja vuodessa päiväkodilla keskustellakseen perheen asioista. Päiväkodin haastateltavista yhdellä oli kokemus tilanteesta, jossa kyseessä oli tehostetun tuen lapsi. Terveystenhoitaja oli kerran tullut neuvolasta yhteiseen keskusteluun päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien kanssa.

Neuvolan henkilökunta kertoi, että heille on jaettu alueittain noin 1-2 päiväkotia terveydenhoitajaa kohti. Heidän mukaansa yhteistyön toimivuutta pohditaan aluekohtaisesti säännöllisesti. Tämä asia ei tullut esille päiväkodin henkilökunnan haastattelussa.

8.2 Päiväkodin ja neuvolan yhteistyön toimivuus

Päiväkodissa todettiin, että neuvola vastaa hyvin neljävuotiaiden kaavakkeisiin. Neuvolan mielestä päiväkodista lähetetyt kuvaukset neljävuotiaista ovat hyviä.

Mie oon kokenu sen tosi hyvän, varsinkin sen neljävuotiaitten lomakkeen minkä se päiväkoti on täyttänyt jo etukäteen.

Puolitoistavuotiaiden kaavakkeissa on päiväkodin henkilökunnan mukaan se hyvä puoli, että vanhempien on kiva lukea niitä. Neuvolan mielestä päiväkodin tekemät kuvaukset puolitoistavuotiaista ovat tarkkoja ja monipuolisia.

Neuvola kokee, että yhteistyö toimii niin, että kumpikin osapuoli voi tarvittaessa ottaa yhteyttä. Neuvola toteaa, että he käyvät silloin tällöin vanhempainilloissa, kun päiväkodit ovat sitä pyytäneet. Neuvolan henkilökunnan mielestä vanhemmat ottavat huolensa hyvin esille päiväkodissa ja neuvolassa. Neuvola kokee, että kun he ottavat yhteyttä päiväkotiin jonkun lapsen huolen vuoksi, reagoi päiväkoti asiaan nopeasti, esimerkiksi järjestämällä pienryhmiä.

8.3 Päiväkodin ja neuvolan yhteistyön haasteet

Päiväkodin henkilökunta kokee yhteistyön haasteena sen, etteivät he saa aina neuvolasta vastausta ja neuvoja, vaikka olisivat tuoneet huolensa esille kaavakkeessa. Tästä syystä he pohtivat, luetaanko pedagogisia kuvauksia neuvolassa ollenkaan. Neuvolan tulisi lähettää lopullinen arvio päiväkotiin, mutta haastattelumamme päiväkodin kokemus on, että tämä ei aina toteudu.

Mut et käytännössä se yhteistyö on siis sitä, et me täytetään se lappu ja lähetetään se sinne ja ei me nähä niitä eikä kuulla niist neuvolan työntekijöistä.

Osa päiväkodin henkilökunnasta kokee, että etenkin puolitoista vuotiaiden vapaamuotoisia kuvauksia ei aina lähetetä neuvolasta takaisin päiväkodille. Toisaalta he toteavat, etteivät he ole ottaneet itsekään yhteyttä neuvolaan kaavakkeen lähettämisen jälkeen.

Neuvolan henkilökunta pitää päiväkodin henkilökunnan lähettämiä puolitoista-vuotiaiden kuvauksia usein liian laajoina. Heidän mukaansa niistä on vaikeaa hahmottaa asian ydintä. Neuvolan henkilökunta kokee, että päiväkotien aktiivisuudessa ottaa yhteyttä neuvolaan on vaihtelevuutta.

Eroja on joku verran. Riippuen ihan päiväkodin sisällä olevasta ryhmästäkin miun mielestä.

Päiväkodin henkilökunnan mielestä terveydenhoitajien vaihtuvuus on suurta.

Meil on yks kolme vuotias laps ni tota sil on, onks heil ollu neljä vai viis eri hoitajaa, terveydenhoitajaa ollu täl lapsella.

Henkilökunta ei aina tiedä, kuka terveydenhoitaja vastaa heidän ryhmänsä lasten asioista. Myös neuvolan henkilökunnan mielestä vaihtuvuus on suurta, minkä vuoksi neuvola ei tunne lapsia, eikä päiväkodin henkilökunta välttämättä tiedä, keneen ottaa kunkin lapsen kohdalla yhteyttä.

Neuvola kokee tulevaisuuden haasteena sen, että jatkossa terveydenhoitajalla ei ole enää vastuuta tietyn alueen päiväkodeista, vaan vanhemmat voivat varata ajan Hyviksen kautta kenelle terveydenhoitajalle haluavat.

Nähää haasteena tämä tulevaisuus, eikä niinkää positiivisena.

Neuvolan henkilökunta toteaa, etteivät he näe lapsia kuin kerran vuodessa. Päiväkodissa lapsia nähdään joka päivä, jolloin henkilökunnalla on vankempi kokemus lapsista. Haasteena koetaan se, että vanhempi ei anna suostumusta lomakkeiden vaihtoon päiväkodin ja neuvolan välillä. Päiväkodin sekä neuvolan henkilökunta tuo kuitenkin esille, että tällaiset ovat poikkeustapauksia.

Neuvolan henkilökunnan mukaan vanhemmat kokevat saavansa joskus päiväkodista palautetta, että lapsen olisi parempi olla kotona, jos esimerkiksi pienempi sisarus on vanhemman kanssa kotona. Neuvolan henkilökunnan mielestä perheelle voisi olla apua, jos isompi lapsi olisi päiväkodissa. Siitä olisi apua varsinkin silloin, jos vanhemman voimavarat ovat vähissä.

Päiväkodin mukaan vanhemmat eivät koe, että neuvola ja päiväkotitoiminta toimisivat tiiviisti yhdessä. Päiväkodissa pohditaan, että jos vanhemmilla olisi kokemus, että neuvola sekä päiväkotitoiminta toimisivat yhdessä yhteistyössä vanhempien kanssa, se lisäisi vanhempien voimavaroja.

Päiväkodin henkilökunta kertoo, että aiemmin yhteistyö oli aktiivisempaa, esimerkiksi neuvolasta käytiin päiväkodin vanhempainilloissa. Tällöin päiväkodistakin oltiin neuvolaan enemmän yhteydessä, kun kasvot olivat ennalta tutut. Neuvolan henkilökunta kertoo, että yhteistyö oli myös tiiviimpää, kun neuvola ja päiväkotitoiminta sijaitsivat lähellä toisiaan.

8.4 Kehitysehdotuksia päiväkodin ja neuvolan yhteistyöhön

Päiväkodin henkilökunta kertoo neuvolan puolelta tulleen palautetta, että laajat puolitoistavuotiaiden pedagogiset kuvaukset korvattaisiin ranskalaisilla viivoilla. Sekä päiväkodissa että neuvolassa ollaan sitä mieltä, että raksi ruutuun -lomake olisi toimivampi myös puolitoistavuotiailla. Päiväkotitoiminta lisää, että kaavakkeessa voisi olla tilaa kirjoittaa, jos jostain nousee erityistä huolta tai jos tarvitsee tarkentaa jotakin asiaa.

Päiväkodin henkilökunnan haastattelusta nousee esille, että jos heillä on lapsesta huoli, neuvola ohjeistaa ottamaan neuvolaan yhteyttä ennen neuvolatarkastusta. Tällöin neuvolan henkilökunta voi paremmin valmistautua ja huomioida päiväko-

dista nousseen huolen. Tämä edellyttää kuitenkin vanhempien suostumusta tietojen vaihtamiseen päiväkodin ja neuvolan välillä. Pohdimme, että vaatii päiväkodilta rohkeutta ja hyvää kasvatuskumppanuutta tuoda huoli lapsesta avoimesti esille vanhemmille. Vaikka lomakkeessa voi tuoda huolen esille, neuvolan henkilökunta voisi saada selkeämmän kuvan kokonaistilanteesta, jos he olisivat päiväkodin kanssa yhteydessä myös esimerkiksi puhelimitse.

Päiväkodin mielestä olisi hyvä käytäntö, jos terveydenhoitaja saataisiin mukaan vanhempainiltaan kertomaan erilaisista aiheista. Terveydenhoitaja voisi kertoa esimerkiksi lapsen sairastumisesta, ruokailusta ja unen tärkeydestä. Päiväkodin henkilökunta kokee, että asiantuntija voisi kertoa aiheista vanhemmille ymmärrettävämällä tavalla. Terveyden asiantuntijan sanalla on myös vielä enemmän painoarvoa kuin päiväkodin henkilökunnalla. Terveydenhoitajalta olisi myös mahdollisuus kysyä asioista, jotka mietityttävät. Terveydenhoitajan kasvot ja nimi tulisivat samalla tutuiksi, ja päiväkodin henkilökunnan olisi helpompi ottaa tarvittaessa häneen yhteyttä. Neuvolan henkilökunta tuo myös esille, että jos tietäisi henkilöt kasvoilta, yhteistyö olisi luontevampaa.

Päiväkodin henkilökunta toivoisi, että neuvolasta tulisi joka syksy kirje, josta selviäisi, kuka on heidän ryhmänsä terveydenhoitaja ja mihin osoitteeseen kaavakkeet lähetetään. Pohdimme, miten päiväkodin henkilökunta saisi tietoonsa kehen hoitajaan kunkin lapsen kohdalla ottaa yhteyttä, jos terveydenhoitajalla on lapsia monesta eri ryhmästä.

Jos perheessä on pienempi sisarus kotona, päiväkodin henkilökunnan mielestä perheelle ja vanhemmalle sisarukselle voisi suositella enemmän seurakunnan kerhoa tai avointa päiväkotia kuin päiväkotia, koska päiväkotipaikat ovat vähissä. He toivovat yhteisiä sopimuksia siitä, mihin vanhemmat ohjataan tällaisissa tilanteissa.

Päiväkodin mukaan yhteistyötä voitaisiin kehittää esimerkiksi yhteisillä palaverilla, joissa voisi syntyä yhteisiä näkemyksiä siitä, mikä päiväkodin ja neuvolan rooli on eri tilanteissa. Neuvolassa pohdittiin, että he voisivat ottaa enemmän yhteyttä päiväkotien suuntaan.

9 Eettiset näkökohdat ja luotettavuuden arviointi

Eettisessä pohdinnassa kuuluu selkeyttää se, kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja miksi tutkimukseen ryhdytään (Tuomi & Sarajärvi 2009, 129). Tutkijan eettiset ratkaisut ja tutkimuksen uskottavuus kulkevat yhdessä. Uskottavuus perustuu siihen, että noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu esimerkiksi se, että tutkijat ja tieteelliset asiantuntijat noudattavat tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja, kuten rehellisyyttä, yleistä tarkkuutta ja huolellisuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten arvioinnissa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132.) Olemme opinnäytetyössämme noudattaneet yleistä tarkkuutta sekä huolellisuutta käsitellessämme haastatteluaineistoa ja arvioidessamme tuloksia.

Lähetimme päiväkodille ja neuvolalle saatekirjeen, jossa selvitimme opinnäytetyömme tarkoituksen. Saatekirjeen mukana lähetimme teemakysymykset, jotta henkilökunta sai tutustua niihin etukäteen. Haastatteluihin osallistuminen oli henkilökunnalle vapaaehtoista. Emme mainitse päiväkodin ja neuvolan nimeä opinnäytetyössämme. Jos käyttäisimme haastateltavan päiväkodin ja neuvolan nimeä, tunnistettavuuden riski nousisi, mikä olisi voinut vaikuttaa henkilökunnan vastauksiin. Käsitelimme saamamme tiedot luottamuksellisesti, nimiä tai henkilötietoja ei mainita. Käsitelimme ja pohdimme saamiamme tietoja asialliseen tyyliin. Hävitimme aineiston asianmukaisesti.

Kun tarkastellaan objektiivisuuden ongelmaa laadullisessa tutkimuksessa, on totuuskysymyksen lisäksi erotettava toisistaan havainnot, luotettavuus ja puolueettomuus. Puolueettomuus nousee esille esimerkiksi siinä, pyrkiikö tutkija ymmärtämään sekä kuulemaan tiedonantajia itseään vai suodattuuko tiedonantajan kertomus tutkijan oman kehyksen läpi. Esimerkiksi vaikuttaako tutkijan sukupuoli, uskonto, ikä tai poliittinen asenne siihen, mitä hän kuulee ja havainnoi. Opinnäytetyömme aiheen takia meidän oli kiinnitettävä erityisesti huomiota puolueettomuuteen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136.) Meidän oli käsiteltävä päiväkodin ja neuvolan haastattelujen vastauksia siten, että emme vaikuttaneet puolueellisilta tai tulkinneet vastauksia väärin.

Liitteessä 2 kuvaamme ja havainnollistamme tarkasti taulukon avulla tutkimuksemme kulkua ja sisällönanalyysiä. Tutkimuksemme luotettavuutta lisäävät tarkat teemahaastattelun teemakysymykset, joiden avulla saimme oikeista asioista tietoa. Strukturoidussa lomakkeessa tieto voisi jäädä suppeaksi ja jotain oleellista saattaisi jäädä sanomatta. Vapaammassa keskustelutilanteessa tulee sanottua asioita enemmän ja vapaammin. Ryhmähaastattelu lisää myös luotettavuutta, kun useampi ihminen keskustelee keskenään ja he peilaavat ja refleктоivat omia puheenvuorojaan toisten puheenvuoroihin. Tämä vahvistaa sitä, että kaikki puhuvat samasta tarkoituksenmukaisesta asiasta. Saimme laadullisella tutkimuksella henkilökunnalta arvokasta yksilökohtaista kokemustietoa aiheesta.

Luotettavuutta lisää työhömme myös se, että haastattelut nauhoitettiin. Pysyimme palaamaan haastattelun eri kohtiin ja tarkistamaan, tarkoittivatko haastateltavat juuri sitä, miten asian käsitimme. Se, että meitä oli kolme opiskelijaa arvioimassa tuloksia, lisää myös työmme luotettavuutta. Tuloksia ei ole arvioitu vain yhden ihmisen näkökulmasta, vaan kolmen ihmisen näkökulmasta. Emme tunne henkilökohtaisesti haastateltavia, joten sellaiset seikat eivät vaikuta tulostemme arviointiin. Emme puuttuneet keskusteluun tai johdatelleet haastateltavia heidän vastauksissaan. Roolimme oli esittää teemakysymykset sekä tarkentavia kysymyksiä ja muuten seurata keskustelua.

Opinnäytetyössämme haastateltiin vain yhtä päiväkotia ja neuvolaa. Tulokset koskettavat vain tätä tiettyä päiväkotia ja neuvolaa. Tuloksien yleistettävyys olisi varmempaa, jos olisimme tehneet haastatteluja useammassa paikassa. Osa käyttämistämme lähteistä on aika vanhoja. Toisaalta uskomme, että käsittelemämme asiat, kuten esimerkiksi vanhemmuuden tukeminen ja siihen liittyvät asiat eivät ole radikaalisti muuttuneet vuosien kuluessa. Käytimme opinnäytetyössämme monipuolisesti eri lähteitä, mikä lisää tutkimuksemme luotettavuutta. Kirjalähteiden lisäksi käytimme internetlähteinä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin (Eksote) ja terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) sivuja, mutta ne ovat luotettavia lähteitä. Hyve-hanke liittyi juuri meidän opinnäytetyömme aiheeseen ja siitä oli paljon hyötyä meille.

Teemme haastatteluiden pohjalta kehitysehdotuksia päiväkodin ja neuvolan käyttöön. Myös muut päiväkodit ja neuvolat voivat hyötyä kehitysehdotuksistamme.

Tarjoamme kehitysehdotuksissa myös käytännönläheisiä ratkaisuja, joita voidaan soveltaa myös muissa päiväkodeissa ja neuvoloissa.

10 Yhteenveto ja pohdinta

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää, miten päiväkodin ja neuvolan yhteistyö toimii sekä miten yhteistyötä voitaisiin kehittää. Haastattelujemme tuloksista nousi muutamia ristiriitaisia kohtia, mutta myös kehitysehdotuksia yhteistyölle.

Koska päiväkodin kokemus on, että neuvolan henkilökunta tapaa perheitä päiväkodilla aika harvoin, pohdimme että terveydenhoitajat voisivat tavata useammin perheitä yhteistyössä päiväkodin kanssa. Opinnäytetyössämme on haastateltu vain yhtä Lappeenrannan päiväkotia, joten emme tiedä, onko kokemus sama muissa päiväkodeissa.

Yllätyimme siitä, että neuvolan mukaan he pohtivat yhteistyön toimivuutta päiväkotien kanssa aluekohtaisesti ja säännöllisesti. Tämä kuulostaa ihanteelliselta yhteistyön kehittämisen kannalta, mutta haastattelemassamme päiväkodissa ei tullut esille, että tämä toteutuisi heidän kohdallaan.

Neljävuotiaiden kaavake vaikuttaa toimivalta, koska päiväkotia ja neuvola ovat molemmat haastattelun perusteella tyytyväisiä siihen. Molemmat kokevat siis raksi ruutuun -lomakkeen hyväksi ja selkeäksi. Olisi siis järkevää hyödyntää neljävuotiaiden kaavakkeen runkoa myös puolitoistavuotiaiden pedagogisissa kuvauksissa, koska päiväkotia ja neuvola kokevat ne hankaliksi.

Päiväkotia kokee, ettei neuvolasta vastata hyvin puolitoistavuotiaiden kuvauksiin. Pohdimme, onko tähän syynä juuri puolitoistavuotiaiden pedagogisen kuvauksen rakenteen haasteellisuus. Neuvolastakin saatettaisiin vastata paremmin myös puolitoistavuotiaiden kaavakkeisiin, jos lomakkeen rakenne olisi selkeämpi.

Neuvolalla vaikuttaisi haastattelun perusteella olevan toimivampi käsitys yhteistyöstä kuin päiväkodilla. Neuvola kokee, että yhteistyö on hyvää ja että päiväkotia voi tarvittaessa pyytää heitä käymään vanhempainilloissa. Neuvolan henkilökun-

nan haastattelussa tuli esille, että päiväkotien aktiivisuudessa ottaa yhteyttä neuvolaan on vaihtelevuutta. Päiväkoti kertoo, että terveydenhoitaja on ennen käynyt heillä aktiivisemmin esimerkiksi vanhempainiloissa.

Mielestämme tässä esiintyy ristiriitaa. Pohdimme, onko neuvolasta tarjouduttu ennen oma-aloitteisemmin vierailemaan päiväkodissa, minkä vuoksi päiväkoti odottaa neuvolan ottavan yhteyttä. Neuvolassa odotetaan, että päiväkoti ottaa heihin yhteyttä, jos he haluavat terveydenhoitajan mukaan vanhempainiltaan. Päiväkodissa taas odotetaan, että neuvolasta tarjouduttaisiin tulemaan päiväkotiin. Olisi hyvä, jos asiasta olisi yhteisesti sovittu käytäntö, niin että kumpikin osapuoli tietäisi miten toimia. Pohdimme, että onko neuvolalla välttämättä resursseja käydä jokaisessa päiväkodissa säännöllisesti vai olisiko loogisinta, että päiväkoti ottaisi yhteyttä neuvolaan aina tarvittaessa, kun he haluaisivat terveydenhoitajan käymään päiväkodilla esimerkiksi vanhempainillassa?

Haastatteluissa tuli esille, että jos kasvot olisivat tutut, yhteistyö olisi luontevampaa. Neuvolan henkilökunta pohti sitä, että yhteistyötä oli paljon enemmän silloin kun päiväkoti ja neuvola sijaitsivat vierekkäin. Nykyään neuvolat on keskitetty keskustan alueelle. Jos päiväkoti ja neuvola sijaitsisivat vierekkäin, kasvot olisivat varmasti puolin ja toisin tutummat, mikä lisäisi yhteistyön luontevuutta. Yhteistyötä tapahtuisi todennäköisesti ylipäätään paljon enemmän, kun henkilöstöt olisivat lähellä ja tavoitettavissa. Sekä päiväkoti että neuvola kokevat haasteena sen, että terveydenhoitajien vaihtuvuus on suurta. Neuvola tuo myös esiin tulevaisuuden haasteen, kun tulevaisuudessa vanhemmat voivat varata Hyviksen kautta ajan kenelle tahansa terveydenhoitajalle. Tämä varmasti hankaloittaa yhteistyön toimivuutta.

Päiväkodilla ja neuvolalla näyttäisi haastattelun perusteella olevan näkemyseroja siinä, miten toimia jos perheessä on pienempi sisarus kotona. Tämä voisi olla yksi aihe, josta päiväkoti ja neuvola voisivat keskustella. He voisivat sopia yhteiset linjat siitä, mihin perheet ohjataan. Päiväkodin haastatteluista nousikin esille toive, että järjestettäisiin yhteisiä palavereja, joissa keskusteltaisiin, mikä päiväkodin ja neuvolan rooli on eri tilanteissa. Tämä varmasti palvelisi molempien tarpeita.

Päiväkodin ja neuvolan yhteistyö on hyvin tärkeää. Se tukee yhdessä vanhempien kanssa tehtävää työtä ja edistää osaltaan vanhemmuuden tukemista. On tärkeää, että vanhemmat voivat kokea, että päiväkotiki ja neuvola toimivat yhteisymmärryksessä heidän lastensa parhaaksi. Yhteistyö tuo tehokkuutta ammattilaisten perustyöhön, eli lasten kasvun ja kehityksen tukemiseen sekä lasten hyvinvoinnin edistämiseen. Yhteistyöllä on myös osaltaan ennaltaehkäisevä vaikutus, kun päiväkodissa ja neuvolassa lapsessa havaitut asiat käydään läpi yhdessä molempien osapuolten ammatillisuutta ja näkemystä hyödyntäen. Havaittuihin asioihin tartutaan varhaisessa vaiheessa ja yhdessä sovitaan, miten lapsia ja perheitä tuetaan, ja mikä on kenenkin ammattilaisen tehtävä kokonaiskuvassa.

Opinnäytetyömme aihe oli meille antoisa ja mielenkiintoinen. Tämä oli hyvin aiantuutaatuinen ja erityisesti tietyn päiväkodin ja neuvolan hyödynnettäväksi tehty opinnäytetyö. Yhteistyö aiheena on kuitenkin sovellettavissa eri paikkoihin. Saimme opinnäytetyöstä paljon ja kehityimme ammatillisesti. Aihe on tärkeä, ja voimme hyödyntää osaamistamme tulevaisuuden työkentällämme. Meille selkeni, mitä asioita kuuluu päiväkodin ja neuvolan yhteistyöhön, ja mikä voisi olla kunkin tahon rooli eri tilanteissa. Ymmärrämme, mikä merkitys hyvällä yhteistyöllä on. Se on tärkeä avaintekijä vanhemmuuden tukemisessa ja ennaltaehkäisevässä työssä. Vaikka lapsi on kaikessa keskiössä, myös koko perheen tukeminen on tärkeää. Vanhempien hyvinvoinnilla on suora vaikutus myös lasten hyvinvointiin.

Ennaltaehkäisevän työn merkitys on erityisen tärkeä alle kouluikäisten lasten kohdalla. Lapsuuden kokemuksilla on iso merkitys ihmisen koko elämän ajan. Päiväkodissa havaitut haasteet ja niissä tukeminen ehkäisee oppimisvaikeuksia myös koulussa. Voimme omalla toiminnallamme edistää päiväkodin ja neuvolan yhteistyötä käytännössä. Pohdimme, että jatkotutkimuksen voisi tehdä johonkin eri päiväkotiin ja neuvolaan, sillä kokemukset voivat olla hyvin erilaisia muissa päiväkodeissa ja neuvoloissa.

Kuvat

Kuva 1. HYVE – mallin prosessi, s. 16

Lähteet

Aked, J. & Thompson, S. 2009. A Guide to measuring children's well-being 2009. The new economics foundation. Backing the Future: Practical guide 2. London. https://www.actionforchildren.org.uk/media/3256/a_guide_to_measuring_childrens_well-being.pdf. Luettu 5.10.2016.

Armanto, A. & Koistinen, P. 2007. Neuvolatyön käsikirja. Helsinki: Tammi.

Eksote 2015a. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskuslaitos. Perhe- ja sosiaalipalvelut. Neuvolat. Eksoten neuvolatoiminnan esite. <http://www.eksote.fi/Fi/Perhejasosiaalipalvelut/Neuvolat/Documents/Tervetuloa%20neuvolaan%20esite%202013.pdf>. Luettu 28.10.2015.

Eksote 2015b. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskuslaitos. Perhe- ja sosiaalipalvelut. Neuvolat. Lastenneuvolat. Lappeenrannan lastenneuvolat. <http://www.eksote.fi/fi/perhejasosiaalipalvelut/neuvolat/lastenneuvolat/sivut/lappeenranta.aspx>. Luettu 28.10.2015.

Eksote 2012c. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskuslaitos. Terveystieteiden keskuslaitos. Neuvolat. Lomakkeet. http://www.eksote.fi/terveystieteiden_keskuslaitos/neuvolat/lomakkeet/Documents/OHJE%20pedagog%20kuv%20laatimiseen%201v6kk%202012%20ilman%20logoa.pdf. Päivitetty 19.9.2012.

Eksote 2016d. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskuslaitos. Terveystieteiden keskuslaitos. Neuvolat. Lomakkeet. http://www.eksote.fi/terveystieteiden_keskuslaitos/neuvolat/lomakkeet/Documents/Vanhempien%20lomake%201%20v%206%20kk%20tarkastukseen%202016.pdf. Luettu 11.10.2016.

Eksote 2012e. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskuslaitos. Terveystieteiden keskuslaitos. Neuvolat. Lomakkeet. http://www.eksote.fi/terveystieteiden_keskuslaitos/neuvolat/lomakkeet/Documents/VARHKASV%20lomake%204-vuotiaan%20tarkastukseen%202012%20ilman%20logoa.pdf. Päivitetty 19.9.2012.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2016:1. Tampere: Opetusministeriö.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Tammi.

Hujala, E. & Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hyvis 2016. <http://www.hyvis.fi/lan/fi/Sivut/default.aspx>. Luettu 3.10.2016.

Keskinen, S. & Virjonen, H. 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2012. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Laaksonen, M. 2011. Lapsen hyvinvointia kartoittavat lomakkeet pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksessa syksyllä 2011. Katse lapseen –hanke Helsinki: VKK-Metro.

Laki opetushallituksesta 25.1.1991/182.

Lammi-Taskula, J. & Varsa, H. 2001. Vanhemmuuden aika. Vanhemmuuden tukemisen käytännöt ja haasteet osana neuvoloiden ja päiväkotien työtä. Helsinki: Stakes.

Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. 2004. Opas työntekijöille. Oppaita 2004:14. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114371/Opp200414.pdf?sequence=1>. Luettu 24.9.2016.

Mahkonen, S. 2016. Varhaiskasvatuslaki. Helsinki: Edita Publishing Oy.

OAJ. 2016. Opetusalan ammattijärjestö. Varhaiskasvatuslaki. <http://www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatuslaki?resolvetemplatefordevice=true>. Luettu 3.8.2016.

Ojala, M. 2015. Varhaiskasvatus, esiopetus ja koulun alku lapsen oppimisen ja kehittymisen näkökulmasta. Helsinki: Helsingin yliopisto.

OPH. 2015. Opetushallitus. Vasu 2017. http://www.oph.fi/download/171438_vasu_2017.pdf. Päivitetty 24.9.2015.

OPH. 2016. Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Esiopetus. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/esiopetus. Luettu 14.9.2016.

STM 2016. Sosiaali- ja terveysministeriö. Neuvolat. <http://stm.fi/neuvolat>. Luettu 5.8.2016.

THL 2015a. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lastenneuvolakäsikirja. Määräaikaistarkastukset. Laaja terveystarkastus. <https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/maaraaikaistarkastukset/laaja-terveystarkastus>. Päivitetty 14.9.2015. Luettu 19.4.2016.

THL 2015b. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lastenneuvolakäsikirja. Määräaikaistarkastukset. Lääkäri. 18 kk. <https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/maaraaikaistarkastukset/laakari/18-kk>. Päivitetty 14.9.2015. Luettu 19.4.2016.

THL 2015c. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lastenneuvolakäsikirja. Määräaikaistarkastukset. Lääkäri. 4-v. <https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/maaraaikaistarkastukset/laakari/4-v>. Päivitetty 14.9.2015. Luettu 19.4.2016.

THL 2015d. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lapset nuoret ja perheet. Peruspalvelut. Äitiys- ja lastenneuvola. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/aitiys_ja_lastenneuvola. Päivitetty 1.9.2015. Luettu 19.4.2016.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuominiemi-Lilja, T. 2012. Hyve-mallin esittely. Hyve-mallin prosessi. <http://slideplayer.biz/slide/2583017/>. Luettu 18.10.2016.

Valli, R. & Aaltola, J. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä. PS-kustannus.

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 6.4.2011/338.

Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36, uudistettu 8.5.2015/580.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Helsinki: Stakes.

Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2013. Lapsuus erityinen elämänvaihe. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Saatekirje

Sosiaali- ja terveysala

Hyvä vastaanottaja

Olemme sosionomi (AMK) -opiskelijoita Saimaan ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä päiväkodin ja neuvolan välisestä yhteistyöstä. Opinnäytetyömme tavoitteena on kehittää päiväkodin ja neuvolan välistä yhteistyötä sekä tuottaa toimintamalleja yhteistyön kehittämiseksi.

Opinnäytetyömme on työelämälähtöinen. Haastattelu toteutetaan lappeenrantalaisessa päiväkodissa ja lastenneuvolassa. Osallistumisenne on tärkeää opinnäytetyömme kannalta, jotta saamme luotettavaa ja ajankohtaista tietoa aiheestamme. Tutkimuksen tuloksista teemme yhteenvedon teille yhteistyön avuksi.

Pyydämme teitä osallistumaan haastatteluamme. Haastattelu nauhoitetaan. Osallistuminen on vapaaehtoista ja teillä on oikeus kieltäytyä haastattelusta ja kysymyksiin vastaamisesta missä vaiheessa tahansa. Käsittelemme saamamme tiedot luottamuksellisesti; nimiä tai henkilötietoja ei mainita. Aineiston tulemme hävittämään asianmukaisesti. Valmis opinnäytetyömme on luettavissa Theseus-tietokannasta.

Yhteistyöstä kiittäen

Lisätietoja voitte kysyä tarvittaessa

Oili Lehto

oili.lehto@student.saimia.fi

Miia Olkkonen

miia.olkkonen@student.saimia.fi

Jonna Lyijynen

jonna.lyijynen@student.saimia.fi

Esimerkki aineiston sisällönanalyysistä

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääluokka
<i>"Tää neljävuotis neuvola ja puoltoistvuotis ja mitä myö tääl teää ne pedagogiset kuvaukset."</i>	Puolitoistavuotiaiden ja neljävuotiaiden neuvolatar- kastukset, joihin päiväkodin henki- lökunta täyttää pedagogisen ku- vauksen.	Päiväkodin ja neuvolan välinen yhteistyö konk- reettisesti.	Päiväkodin ja neuvolan välinen yhteistyö.
<i>"Mie oon kokenu sen tosi hyvän varsinkin sen nel- jävuotiaitten lo- makkeen minkä se päiväkotin on täyttänyt jo etukä- teen."</i>	Neuvolan mie- lestä päiväkodista lähetetyt kuvauk- set neljävuotiaista ovat hyviä.	Päiväkodin ja neuvolan väli- sessä yhteis- työssä toimivat asiat.	
<i>"Vaikka joskus kysytää jotain neuvoja ja vink- kejä, ni ollaa ky- sytty että saisko neuvoa tähän, ei ne millään tavalla oo kommentoinu sitte, ku siel tulee se sama paperi takasii ni siin ei</i>	Päiväkodin henki- lökunta kokee yh- teistyön haas- teena sen, ettei- vät he saa aina neuvolasta vas- tausta ja neuvoja, vaikka olisivat tuoneet huolensa	Päiväkodin ja neuvolan väli- sessä yhteis- työssä kehitettä- vät asiat.	

<p><i>oo ees kirjoitettu mitää vastausta."</i></p>	<p>esille kaavak- keessa.</p>		
<p><i>"Ehkä pitäis saada tietoa kummankin, puolin jos toisin, tästä meidän työstä, mitä neuvolassa pystytään tekemään ja mitä myö taas niiku täällä ja sit semmosia yhteisiä näkemyksiä siitä."</i></p> <p><i>"Nii ehkä siin pitäis oikeesti olla jotai semmosii yhteistyöpalavereja missä niiku keskusteltais niistä asioista mitkä on semmosia."</i></p>	<p>Päiväkodin mukaan yhteistyötä voitaisiin kehittää esimerkiksi yhteisillä palavereilla, joissa voisi syntyä yhteisiä näkemyksiä siitä mikä päiväkodin ja neuvolan rooli on eri tilanteissa.</p>	<p>Päiväkodin ja neuvolan kehitysehdotukset yhteistyön parantamiseksi.</p>	

Kehitysehdotuksia päiväkodin ja neuvolan yhteistyöhön

- Puolitoista vuotiaille olisi hyvä tehdä pedagogisten kuvausten tilalle vastaavanlainen raksi ruutuun-lomake kuin neljävuotiailla on. Lomakkeessa tulisi myös olla tilaa kirjoittaa, jos on jotain erityisiä huomiota.
- Jos päiväkodissa nousee huoli lapsesta, tulisi päiväkodin ottaa yhteyttä neuvolaan ennen kuin lapsi menee terveystarkastukseen. Neuvolassa saadaan tällöin selkeämpi kuva kokonaistilanteesta, kun asioita ei ole vain mainittu lomakkeessa, vaan niistä on keskusteltu päiväkodin ja neuvolan välillä. Keskustellessa on mahdollisuus tehdä tarkentavia kysymyksiä, jolloin neuvolassa on helppompaa kiinnittää huomiota olennaisiin asioihin lapsen tarkastuksessa.
- Yhteistyön luontevuutta lisääisi se, että yhteistyötahot tietäisivät toisensa ennalta. Luontevuutta voi lisätä esimerkiksi sillä, että terveydenhoitaja tulee mukaan vanhempainiltoihin. Terveydenhoitaja voi kertoa vanhemmille tietoa esimerkiksi lasten sairastumisesta, unen, liikkumisen ja ravinnon tarpeesta. Päiväkodin henkilökunta voi pyytää terveydenhoitajan paikalle tarvittaessa.
- Neuvolasta olisi hyvä lähettää joka syksy kirje päiväkotiin, jossa selviää kuka on ryhmän terveydenhoitaja. Jos päiväkotiryhmässä on useampi eri terveydenhoitaja eri lapsilla, olisiko mahdollista, että yhteistyössä laadittaisiin joka ryhmälle lista, josta selviäisi keneen terveydenhoitajaan ottaa yhteyttä kunkin lapsen kohdalla. Neuvolasta voisi myös nimetä jokaiselle päiväkodille terveydenhoitajan, johon ottaa yhteyttä. Hän voisi viedä asiat eteenpäin kyseisen lapsen terveydenhoitajalle.
- Päiväkodin ja neuvolan välille olisi hyvä sopia yhteiset käytännöt siitä, mihin perhe ja vanhempi sisarus ohjataan, kun pienempi sisarus on kotona vanhemman kanssa.
- Päiväkodin ja neuvolan yhteiset palaverit olisivat hyödyllisiä. Palavereissa syntyisi yhteisiä näkemyksiä esimerkiksi siitä, mikä päiväkodin ja neuvolan rooli on eri tilanteissa.